

شیوع مصرف دخانیات در ایران

معرفی گزاره برگ

گزاره برگ نوشتاری خلاصه برای ارائه اطلاعات در چارچوبی است که نکات کلیدی در آن برجسته شده است.

در پاسخ به چه پرسش‌هایی تدوین شده است؟

وضعیت شیوع مصرف دخانیات در ایران چگونه است؟

شامل چه مواردی است؟

شامل وضعیت شیوع دخانیات بر اساس نتایج پیمایش‌های ارزیابی عوامل خطر بیماری‌های غیر واگیر در ایران (استپس) در سال‌های ۱۳۹۵ و ۱۴۰۰، و پیمایش ملی سلامت روان سال ۱۴۰۰ می‌باشد.

شامل چه مواردی نیست؟

در این گزاره برگ از سایر مطالعات و منابع استفاده نشده است.

دریافت نسخه الکترونیکی

nihr.tums.ac.ir

پیام‌های اصلی

- در سال‌های ۱۳۹۵ و ۱۴۰۰ به ترتیب ۱۴/۲۰ و ۱۴/۰۱ درصد از جمعیت ۱۸ سال و بالاتر کشور یکی از انواع دخانیات را مصرف می‌کردند؛
- در سال‌های ۱۳۹۵ و ۱۴۰۰ به ترتیب ۱۰/۱۰ و ۹/۳۳ درصد از جمعیت ۱۸ سال و بالاتر کشور سیگار مصرف می‌کردند؛
- شیوع مصرف دخانیات و سیگار در مردان بالاتر از زنان، در پنجگ اقتصادی فقیر بالاتر از پنجگ اقتصادی ثروتمند، و در مناطق روستایی بالاتر از مناطق شهری بوده است؛
- نسبت افرادی که در خانه در معرض دود دست دوم دخانیات قرار گرفته‌اند در سال‌های ۱۳۹۵ و ۱۴۰۰ به ترتیب ۲۶/۳۰ و ۲۱/۲۰ درصد بوده است؛
- نسبت افرادی که در محل کار در معرض دود دست دوم دخانیات قرار گرفته‌اند در سال‌های ۱۳۹۵ و ۱۴۰۰ به ترتیب ۱۴/۵۰ و ۱۶/۷۷ درصد بوده است.

مقدمه

دخانیات یکی از مهم‌ترین عوامل خطر قابل پیشگیری برای بیماری‌های غیر واگیر می‌باشد. در این گزاره برگ شیوع مصرف دخانیات بر اساس منابع زیر آورده شده است: ۱- دو پیمایش ملی ارزیابی عوامل خطر بیماری‌های غیر واگیر (استپس) که در سال‌های ۱۳۹۵ و ۱۴۰۰ به ترتیب با حجم نمونه ۳۰۵۴۱ نفر و ۲۷۸۷۴ نفر در افراد ۱۸ سال و بالاتر کشور انجام شد؛ ۲- پیمایش ملی سلامت روان که در سال ۱۴۰۰ با حجم نمونه ۷۰۱۷ نفر در جمعیت ۱۵ تا ۶۴ سال ایران انجام شد.

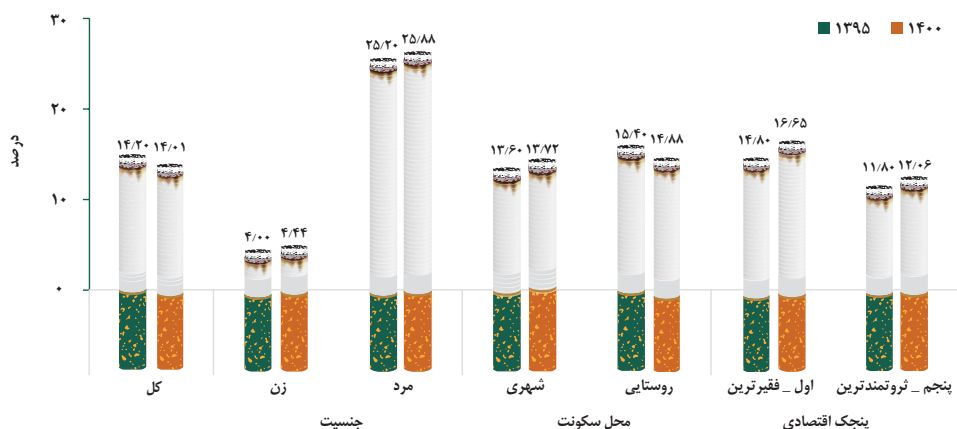
در سال‌های ۱۳۹۵ و ۱۴۰۰ به ترتیب ۲۱/۲۰ و ۱۹/۴۴ درصد از جمعیت ۱۸ سال و بالاتر کشور تا به حال یکی از انواع دخانیات را مصرف کرده بودند. این نسبت در مردان تقریباً ۵ برابر زنان بود.

شکل ۱: نسبت افرادی که تاکنون دخانیات^۱ مصرف نموده‌اند در جمعیت ۱۸ سال و بالاتر بر اساس پیمایش ملی ارزیابی عوامل خطر بیماری‌های غیر واگیر (استپس) در سال‌های ۱۳۹۵ و ۱۴۰۰

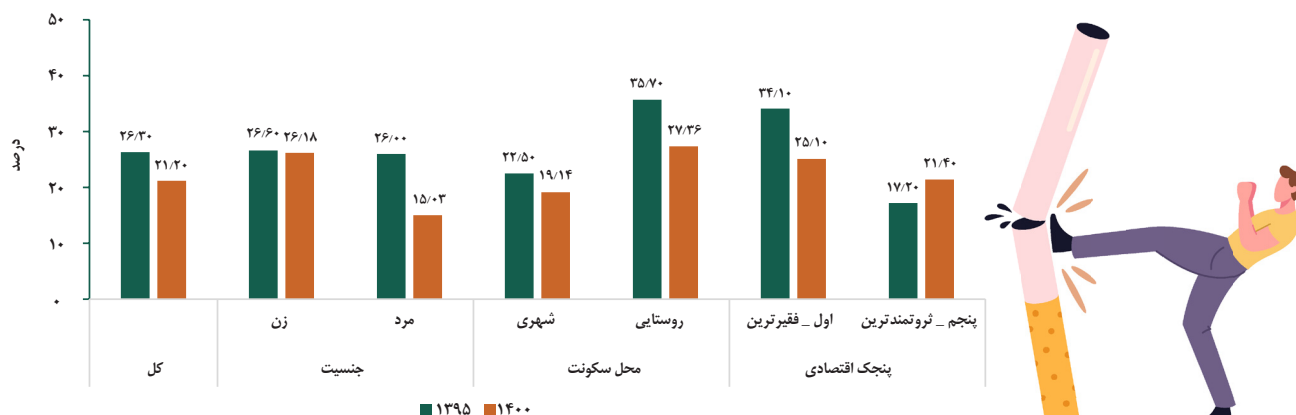
۱: شامل: هر نوع سیگار کارخانه‌ای یا دست پیچ، سیگار برگ، قلیان، پیپ/چپق، انواع تنباکوهای بدون دود (شامل جویندی، انفیهای یا مکیندی مثل ناس و پان پراک) و سیگار الکترونیک

در سال‌های ۱۳۹۵ و ۱۴۰۰ به ترتیب ۱۴/۲۰ و ۱۴/۰۱ درصد از جمعیت ۱۸ سال و بالاتر کشور یکی از انواع دخانیات را مصرف می‌کردند. این نسبت در مردان تقریباً ۶ برابر زنان بود.

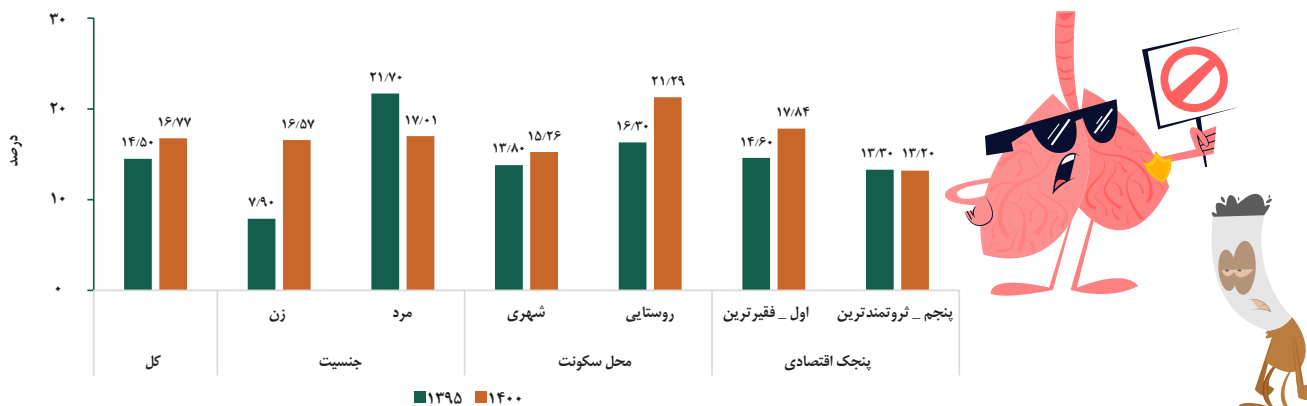
شکل ۲: نسبت افرادی که در حال حاضر دخانیات^۱ مصرف می‌کنند در جمعیت ۱۸ سال و بالاتر بر اساس پیمایش ملی ارزیابی عوامل خطر بیماری‌های غیر واگیر (استپس) در سال‌های ۱۳۹۵ و ۱۴۰۰

نسبت افرادی که در خانه در معرض دود دست دوم دخانیات قرار گرفته‌اند در سال‌های ۱۳۹۵ و ۱۴۰۰ به ترتیب ۲۶/۳۰ و ۲۱/۲۰ درصد بوده است.

شکل ۳: نسبت افرادی که دخانیات^۱ مصرف نمی‌کنند و در خانه در معرض دود دست دوم انواع دخانیات قرار گرفته‌اند در جمعیت ۱۸ سال و بالاتر بر اساس پیمایش ملی ارزیابی عوامل خطر بیماری‌های غیر واگیر (استپس) در سال‌های ۱۳۹۵ و ۱۴۰۰

نسبت افرادی که در محل کار در معرض دود دست دوم دخانیات قرار گرفته‌اند در سال‌های ۱۳۹۵ و ۱۴۰۰ به ترتیب ۱۴/۵۰ و ۱۶/۷۷ درصد بوده است.

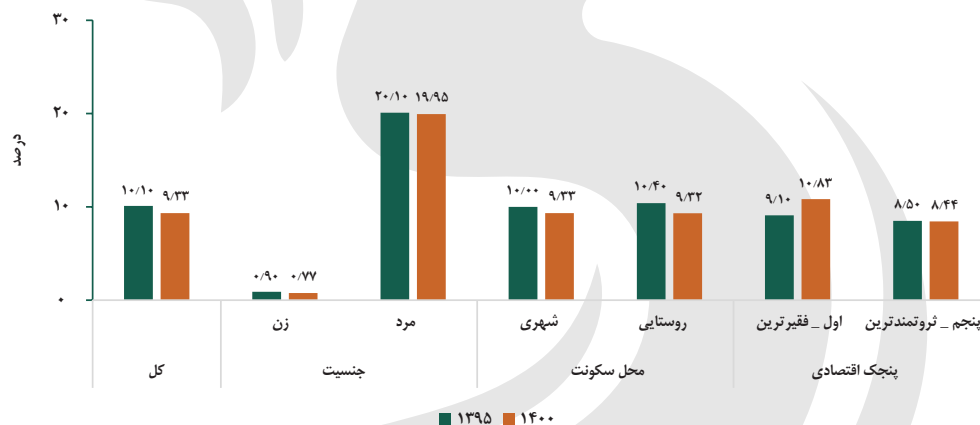
شکل ۴: نسبت افرادی که دخانیات^۱ مصرف نمی‌کنند و در محل کار در معرض دود دست دوم انواع دخانیات قرار گرفته‌اند در جمعیت ۱۸ سال و بالاتر بر اساس پیمایش ملی ارزیابی عوامل خطر بیماری‌های غیر واگیر (استپس) در سال‌های ۱۳۹۵ و ۱۴۰۰

در سال‌های ۱۳۹۵ و ۱۴۰۰ به ترتیب ۱۴/۳۰ و ۱۲/۳۱ درصد از جمعیت ۱۸ سال و بالاتر کشور تا به حال سیگار مصرف کرده بودند. این نسبت در مردان تقریباً ۱۶ برابر زنان بود.

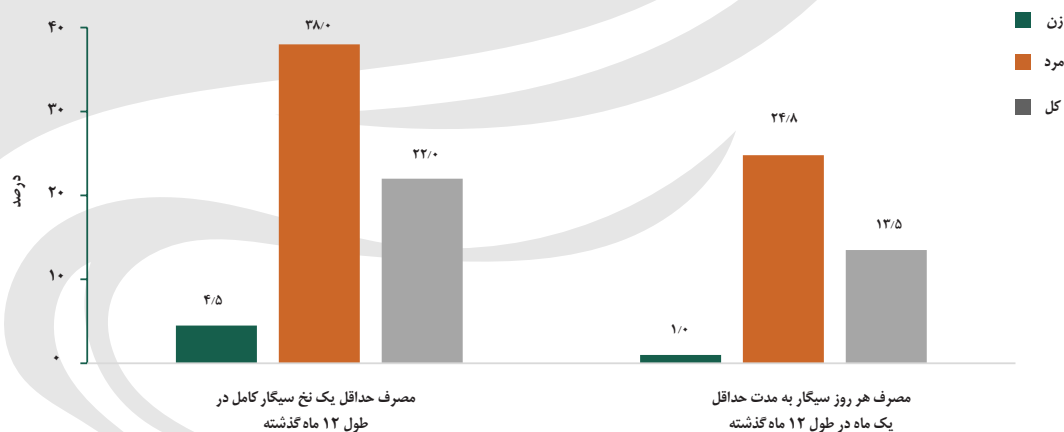

شکل ۵: نسبت افرادی که تاکنون سیگار مصرف نموده‌اند در جمعیت ۱۸ سال و بالاتر بر اساس پیمایش ملی ارزیابی عوامل خطر بیماری‌های غیر واگیر (استپس) در سال‌های ۱۳۹۵ و ۱۴۰۰

در سال‌های ۱۳۹۵ و ۱۴۰۰ به ترتیب ۱۰/۱۰ و ۹/۳۳ درصد از جمعیت ۱۸ سال و بالاتر کشور سیگار مصرف می‌کردند. این نسبت در مردان تقریباً ۲۰ برابر زنان بود.

شکل ۶: نسبت افرادی که در حال سیگار مصرف می‌کنند در جمعیت ۱۸ سال و بالاتر بر اساس پیمایش ملی ارزیابی عوامل خطر بیماری‌های غیر واگیر (استپس) در سال‌های ۱۳۹۵ و ۱۴۰۰

شکل ۷: شیوع مصرف سیگار در طول ۱۲ ماه گذشته در جمعیت ۱۵ تا ۶۴ سال بر اساس پیمایش ملی سلامت روان در سال ۱۴۰۰

در سال‌های ۱۳۹۵ و ۱۴۰۰ میانگین تعداد نخ سیگار مصرفی در افرادی که در حال حاضر سیگار مصرف می‌کنند به ترتیب ۱۴/۱۰ و ۱۲/۴۱ عدد بود.

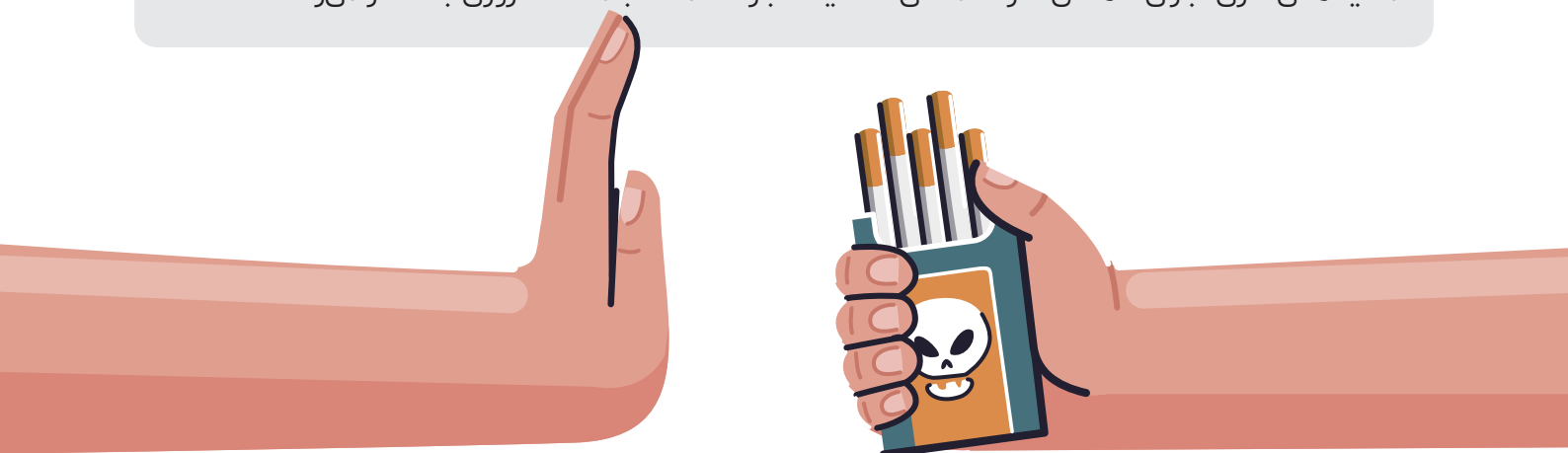
شکل ۸: میانگین تعداد نخ سیگار مصرفی در افرادی که در حال حاضر سیگار مصرف می‌کنند در جمعیت ۱۸ سال و بالاتر بر اساس پیمایش ملی ارزیابی عوامل خطر بیماری‌های غیر واگیر (استپس) در سال‌های ۱۳۹۵ و ۱۴۰۰

نتیجه‌گیری

مصرف کلی دخانیات و سیگار در بازه زمانی ۱۳۹۵ تا ۱۴۰۰ کاهش جزئی داشته است، به‌طوری که درصد افرادی که حداقل یک‌بار دخانیات مصرف کرده‌اند از ۲۱/۲۰ درصد به ۱۹/۴۴ درصد و مصرف سیگار از ۱۴/۳۰ درصد به ۱۲/۳۱ درصد و مصرف در حال حاضر دخانیات از ۱۴/۲۰ درصد به ۱۴/۰۱ درصد و مصرف سیگار از ۱۰/۱۰ درصد به ۹/۳۳ درصد رسیده است.

در مورد قرار گرفتن در معرض دود دست دوم، کاهش قابل‌توجهی در محیط‌های خانگی از ۲۶/۳۰ درصد به ۲۱/۲۰ درصد مشاهده شده که می‌تواند نتیجه افزایش آگاهی عمومی یا اجرای قوانین محدودکننده باشد. در مقابل، قرارگیری در معرض دود دست دوم در محیط‌های کاری از ۱۴/۵۰ درصد به ۱۶/۷۷ درصد افزایش یافته که نشان‌دهنده نیاز به تقویت سیاست‌های کنترلی در این محیط‌هاست.

به‌طور کلی، این نتایج حاکی از پیشرفت در کاهش مختصر در مصرف دخانیات و سیگار است، اما وجود نابرابری جنسیتی، و بالاتر بودن مصرف در مناطق روستایی و پنجک‌های فقیر و همچنین افزایش قرارگیری در معرض دود دسته دوم در محل کار نشان می‌دهد که نیاز به اجرای مداخلات هدفمند در این زمینه وجود دارد. ادامه و تقویت سیاست‌های پیشگیری و آموزش عمومی، همراه با نظارت دقیق‌تر بر محیط‌های کاری، برای کاهش اثرات منفی دخانیات بر سلامت جامعه ضروری به نظر می‌رسد.

گزاره‌برگ حاضر توسط مؤسسه ملی تحقیقات سلامت جمهوری اسلامی ایران تهیه شده است.

مؤسسه ملی تحقیقات سلامت جمهوری اسلامی ایران، سازمانی است که برای دیده‌بانی وضعیت سلامت، تولید و ترویج به کارگیری شواهد علمی مورد نیاز برنامه‌ریزان و سیاستگذاران سلامت در سطح ملی ایجاد شده است. تمرکز اصلی فعالیت‌های مؤسسه بر روی نتایج و پیامدهای اقدامات و مداخلات انجام شده در حوزه سلامت است. مؤسسه ملی تحقیقات سلامت جمهوری اسلامی ایران در تلاش است با عمل به رسالت خود به عنوان دیده‌بان سلامت کشور با استفاده از همه توان دانشی داخل کشور و به کارگیری ظرفیت‌های بین‌المللی، ضمن پیش‌بینی روندها و رصد شاخص‌های نظام سلامت؛ با استفاده از تجربیات سایر نظام‌های سلامت، مداخلات مؤثر برای اصلاحات در نظام سلامت را طراحی و توصیه کند و در صورت اجرای آن‌ها به ارزیابی و پایش مداخلات می‌پردازد. از سویی به عنوان مرجع و مشاور تأمین شواهد علمی تصمیم‌گیران سلامت در کشور و دیده‌بانی منطقه شناخته شده و از این طریق مجریان و متولیان حوزه سلامت را در دستیابی به جامعه سالم یاری می‌کند.

مؤسسه ملی تحقیقات سلامت
جمهوری اسلامی ایران

بلوار کشاورز، خیابان وصال شیرازی،
خیابان بزرگمهر شرقی، پلاک ۷۰

nihr.tums.ac.ir

